

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 08-8. ročník, školský rok 2015/2016
Celoštátne kolo
Kategória: B
Úlohy

I. časť

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1 (upravená pre potreby testu)

Text A

*Sú aj také syntaktické konštrukcie, ktoré treba v umeleckom štýle považovať za **defektné**. Napr. **anakolút** alebo vybočenie z väzby: veta sa začne jednou väzbou a zakončí sa inou (Sestra včera, keď sa vrátila domov, bolo jej smutno.); **kontaminácia** alebo prekříženie dvoch väzieb: prekřížením väzieb nerozumieť sa do toho a nevyznať sa v tom dostávame nesprávne väzby nerozumieť sa v tom a nevyznať sa do toho; **zeugma** tiež môže byť násilná elipsa, keď sa slovo dostáva do dvoch väzieb, z ktorých je len jedna logická (Študenti majú prečítať a vyrozprávať obsah knihy namiesto Študenti majú prečítať knihu a vyrozprávať jej obsah.).*

(HARPÁŇ, M.: *Teória literatúry*. Bratislava : TIGRA, 2004, s. 78. ISBN 80-88869-36-6.)

1. Ktoré z nasledujúcich syntaktických konštrukcií nie sú podľa textu A ukážky 1 defektné?

- A. Text prepíšem a upravím.
- B. Toto mesto poznalo a vedelo o všetkých svojich krásach.
- C. Tá žena mi ukázala môj život a zmenila ho.
- D. Mesto sa obávalo o každom tajomstve svojich obyvateľov.

2. Ktoré tvrdenie o javoch opísaných v texte A ukážky 1 je pravdivé?

- A. Vyskytujú sa viac v písomnom prejave, ktorý je náročnejší na jazykovú správnosť a štylistickú vhodnosť ako prejav ústny.

- B. Vyskytujú sa viac v ústnom prejave, ktorý je náročnejší na jazykovú správnosť a štylistickú vhodnosť ako písomný prejav.
- C. Vyskytujú sa rovnomerne v ústnom i písomnom prejave, ale rušivejšie pôsobia v ústnych prejavoch.
- D. Vyskytujú sa viac v improvizovaných ústnych prejavoch, ale sú tam akceptovanejšie ako v písomnom prejave.

3. Opravte vetu, v ktorej sa v texte A ukážky 1 nachádza anakolút, a napíšte jej správne znenie.

.....

4. Vytvorte vhodný nadpis pre text A ukážky 1.

.....

Text B

Metodický materiál prevencie negatívnych javov súvisiacich s používaním nových technológií (internet, sociálne siete, počítačové hry a mobilné telefóny)

*„Internet nie je ceruzka, je to večné pero.
 Keď tam niečo súkromné vložíte, už sa to nedá
 jednoducho XXX.“*

Oblasť prevencie sociálno-patologických javov je v dnešnom modernom svete technológií veľmi dynamická a stojí pred výzvou flexibilne reagovať na nové trendy v sociálnych záujmoch mládeže, spôsobe komunikácie a trávenia voľnočasových aktivít. Dnešná mládež je vystavená prudkému rozvoju tzv. moderných technológií – internet, počítače, mobilné telefóny, ktoré hrajú v živote detí a dospievajúcej mládeže významnú úlohu a menia spôsob sociálnych vzťahov, komunikácie a základných vzorcov sociálneho správania. Aj keď si to generácia dnešných rodičov a pedagógov len veľmi pozvoľna uvedomuje, realita je taká, že dnešná generácia mládeže vyrastá v úplne inom sociálnom prostredí, ako vyrastali mladí v minulosti. Technologický pokrok vytvára územie, tzv. „virtuálny priestor“, kde sa nové generácie detí cítia pomaly viac doma ako v reálnom živote. Je veľkou výzvou pre psychológov, pedagógov a terapeutov aktívne a flexibilne reagovať na tieto zmeny a dokázať byť fundovaným sprievodcom detí aj na tomto „území nikoho.“

Aj odporcovia technologického pokroku si musia priznať jednu zásadnú vec. Na také kľúčové trendy a zmeny v spôsobe komunikácie treba byť pripravený a oboznámený, pretože s novými možnosťami vzniká aj oblasť nových problémov a rizík.

LÉNÁRT, M.: *Metodický materiál prevencie negatívnych javov súvisiacich s používaním nových technológií*. Dostupné na www.cpppap.sk/data/19.%20Počítače.doc, 22. 1. 2016

5. Doplníte na zakryté miesto v motte k textu B ukážky 1 slovo, ktoré logicky na dané miesto patrí.

.....

6. Ktoré z nasledujúcich slov z textu B ukážky 1 sa líši počtom slabík od ostatných?

- A. *prevencie*
- B. *technológií*
- C. *sociálnych*
- D. *odporcovia*

7. Vypíšte z prvého odseku textu B ukážky 1 cudzie synonymné slovo pre podstatné meno *lekár*.

.....

8. Ktoré z nasledujúcich tvrdení o texte B ukážky 1 je nepravdivé?

- A. Podľa autora textu nové generácie detí uprednostňujú virtuálnu realitu pred skutočným životom.
- B. Autor textu pokladá virtuálny priestor za priestor nepatriaci nikomu.
- C. Priamo úmerne s rozvojom nových technológií vznikajú aj riziká a problémy.
- D. Z textu môžeme usúdiť, že jeho autor nie je odporcom technologického pokroku.

9. V texte B ukážky 1 sa nachádza chyba pri umiestnení interpunkčného znamienka. O ktoré znamienko ide?

- A. spojovník
- B. pomlčka
- C. čiarka
- D. bodka

10. Na základe definície z textu A ukážky 1

- a) podčiarknite v texte B ukážky 1 defektnú konštrukciu.
 - b) pomenujte danú defektnú konštrukciu.
-

11. Ktorý jazykový štýl sa uplatnil v texte B ukážky 1?

- A. vedecko-náučný
- B. populárno-náučný
- C. publicistický
- D. administratívny

Ukážka 2

Milí čitatelia, obchodní partneri, spolupracovníci, priatelia,

V mene celej redakcie Vám želáme pokojné a príjemné prežitie Vianočných sviatkov. Do nového roku len to najlepšie, nech Vás na Vašej životnej ceste sprevádzajú úspechy, či už v osobnej alebo pracovnej sfére. Touto cestou by sme sa chceli srdečne poďakovať za Vašu priazeň, inšpiráciu a motiváciu, ktorú nám dennodenne dodávate. Vďaka Vám je naša práca potešením a zároveň poslaním. Želáme si, aby sme aj naďalej mohli zdieľať to, čo máme spoločné a prostredníctvom nášho časopisu, ale aj webu a facebooku ostať s Vami v neustálom spojení.

S úctou a vďakou Vaša redakcia.

(TRENDY BÝVANIE, číslo 5, december 2004, s. 145)

12. Opravte priamo v ukážke 2 všetky morfológické a syntaktické chyby.

13. V ktorej z nasledujúcich výpovedí z ukážky 2 sa nachádza štylistická chyba?

(Úloha sa netýka pravopisných chýb.)

- A. *Milí čitatelia, obchodní partneri, spolupracovníci, priatelia, V mene celej redakcie Vám želáme pokojné a príjemné prežitie Vianočných sviatkov.*
- B. *Touto cestou by sme sa chceli srdečne poďakovať za Vašu priazeň, inšpiráciu a motiváciu, ktorú nám dennodenne dodávate.*
- C. *Vďaka Vám je naša práca potešením a zároveň poslaním.*
- D. *Želáme si, aby sme aj naďalej mohli zdieľať to, čo máme spoločné.*

14. Podčiarknite v ukážke 2 vetu, v ktorej sa nachádza výpustka/elipsa.

15. Určte skloňovacie vzory slov, ktoré sú súčasťou oslovenia v ukážke 2.

Ukážka 3

Bolo to pred štyrmi týždňami a troma dňami. Sám šéf kriminálky navrhol stretnutie U boxera, vo výčape pre blažene smädných, na skok od policajnej stanice. Mali prísť len on, Harry a Roy Kvinsvik. Harrymu vysvetlil, že kým nemajú oficiálne rozhodnutie, bude lepšie, ak všetko prebehne, pokiaľ sa dá, čo najneoficiálnejšie. Ponechá si dvere otvorené na ďalšie právne kroky.

O Harryho možnostiach sa nezmienil.

Keď Harry vstúpil do Boxera o štvrt' hodiny neskôr, ako bolo dohodnuté, šéf kriminálky sedel pri stole hlboko v podniku s plným pollitrom. Harry cítil jeho pohľad, keď si sadal, tie modré oči, ktoré žiarili z tmavých jamiek po oboch stranách obrovského nosa. Mal sivé, husté vlasy a vzhľadom na svoj vek aj vyšportovanú postavu. Inými slovami, patril k tým šesťdesiatnikom, ktorých si človek len ťažko vie predstaviť, že boli kedysi mladí. Alebo že niekedy budú vyzerat' skutočne starí. Na úseku násilných trestných činov ho prezývali Prezident, lebo mal oválnu kanceláriu, ale aj preto, že – najmä vo verejných prejavoch – často vystupoval ako hlava štátu. Teraz mu však išlo o čo najneoficiálnejšie stretnutie. Pomaly sa mu pohli ústa bez pier:

„Si sám.“

Harry si u čašníčky objednal minerálku, vzal zo stola jedálny lístok a utrúsil, akoby išlo o bezvýznamnú informáciu:

„Rozmyslel si to.“

„Tvoj svedok si to rozmyslel.“

„Áno.“

Šéf kriminálky si pomaly odpil z piva.

„Päť mesiacov súhlasil s tým, že bude vypovedať ako svedok,“ doplnil Harry. „Naposledy predvčerom. Myslíš, že tu robia dobré koleno?“ „Čo povedal?“

NESBO, J.: *Diablova hviezda*. Bratislava : Ikar, 2010, s. 42, 43. ISBN 978-80-551-2153-6.

16. Koľko odsekov treba urobiť vo zvýraznenom texte ukážky 3?

.....

17. Ktoré z nasledujúcich výpovedí o ukážke 3 sú nesprávne?

- A. V prvej vete ukážky 3 sú tvary oboch čísloviek napísané správne.
- B. Podstatné mená *šéf* a *kriminálka* patria k hovorovým slovám.
- C. Zvýraznený text patrí k pásmu rozprávača a tvorí ho autorská reč/reč rozprávača.

- D. Typ rozprávača, ktorý je zastúpený v ukážke 3, nazývame vševediaci rozprávač.
- E. Tri literárne postavy, ktoré sú spomenuté v ukážke 3, sú kriminalisti.

18. Vypíšte z prvého odseku ukážky 3 všetky združené pomenovania.

.....

19. Vypíšte z tretieho odseku ukážky 3 charakteristiku šéfa kriminálky.

.....

20. O šéfovi kriminálky z ukážky 3 platí, že

- A. nemal u svojich podriadených prirodzenú autoritu.
- B. mal šedivé vlasy, ale nevyzeral na svoj vek.
- C. mal rád čapované pivo a dobré jedlo.
- D. bol vždy dochvilný, preto netoleroval Harryho meškanie.
- E. pre svoju nekompromisnosť vzbudzoval v kriminálnikoch rešpekt.

21. Ktorým jazykovým javom autor naznačil nadradenosť šéfa kriminálky nad partnerom v dialógu?

- A. využívaním modálnosti výpovede/viet
- B. oslovaním partnera zámenom ty
- C. výberom mimojazykových prostriedkov
- D. výberom miesta stretnutia

II. časť

Písomná časť:

Využite motto z textu B ukážky 1 ako podnet na úvahu. Rozsah asi 15 viet.

*„Internet nie je ceruzka, je to večné pero.
Keď tam niečo súkromné vložíte, už sa to nedá
jednoducho XXX.“*

III. časť

Ústna časť:

Ako sa menia/nemenia spôsoby oslavovania Vianoc/Veľkej noci na Slovensku.

(5-minútový diskusný príspevok pri príležitosti stretnutia mladých Európanov v predsedníckej krajine EÚ)

Použitá literatúra:

(HARPÁŇ, M.: *Teória literatúry*. Bratislava : TIGRA, 2004, s. 78. ISBN 80-88869-36-6.)

LÉNÁRT, M.: *Metodický materiál prevencie negatívnych javov súvisiacich s používaním nových technológií*. Dostupné na www.cpppap.sk/data/19.%20Počítače.doc, 22. 1. 2016

(*TRENDY BÝVANIE*, číslo 5, december 2004, s. 145)

NESBO, J.: *Diablova hviezda*. Bratislava : Ikar, 2010, s. 42, 43. ISBN 978-80-551-2153-6.

Autorský tím: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.

Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Slovenská komisia OSJL

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2016

